

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sayı : 03
21 Aralık 2005

İçindekiler

- I. Çin
- II. OECD ve BIAC
- III. ABD
- IV. AB
- V. Türkiye'deki
Kamu ve Özel
Kuruluşların
Çalışmaları

*Çin 2006 yılı itibariyle
tercihli tarife oranları
uygulayacak*

*Doğu Asya Zirvesi-
14 Aralık 2005*

ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişiyle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin

- Çin Maliye Bakanı Jin Renqing, 2006 yılı itibariyle, ticaret partnerlerine özel tercihli tarife oranları uygulayacağını belirtmiştir. Buna göre;
  - Çin-ASEAN Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında, 10 ASEAN ülkesinin ürettiği erken hasat ürünlerine sıfır tarife oranı uygulanacaktır.
  - Bangkok Anlaşması uyarınca, Kore, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Laos'da üretilen 928 ürüne müzakere edilen tarife oranları uygulanacaktır.
  - Sino-Pakistan Serbest Ticaret Anlaşması gereğince, Pakistan orijinli 2244 erken hasat kategorisindeki ürüne müzakere edilen tarife oranı uygulanacaktır.
  - Hong Kong ve Macao'den gelen ürünler için, 2006 itibariyle sıfır tarife oranı uygulanacaktır.
  - Son olarak, Eylül ayındaki BM Zirvesi kararları gereğince, aralarında Kamboçya, Myanmar, Laos, Bangladeş ve Sudan olmak üzere, sayıları 30'a ulaşan En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ)'lere sıfır tarife oranı uygulanacaktır.(1)
- 14 Aralık 2005 tarihinde, Malezya'nın başkenti Kuala Lumpur'da, ilk Doğu Asya Zirvesi (EAS) gerçekleşmiştir. Toplantıya, ASEAN üye ülkelerinin yanı sıra, Avustralya, Çin, Hindistan, Kore Cumhuriyeti ve Yeni Zelanda'nın devlet ve hükümet temsilcileri katılmıştır. Zirvenin sonunda her üye ülkenin altında imzası bulunan bildiride, bölgede barış, güvenlik ve refahın sağlanması ve ortak çıkar ve tehditlere karşı beraber hareket edilmesi hedefiyle, siyaset ve güvenlik konularında stratejik diyalogun ve işbirliğin güçlendirilmesi, Doğu Asya Bölgesi'nin kalkınmasına yönelik olarak ise teknoloji transferi, altyapı sisteminin inşası, insanî yardım desteklerinin sağlanması, ticaret ve yatırım alanlarının genişletilmesi ve serbestleştirilmesi sürecinin istikrarı konularında gayret gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.(2) Zirvede ayrıca, Çin ve Malezya arasında, ticaret ve ekonomik işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Şirketlerin ileri teknoloji, rafineri, iletişim, kağıt yapımı alanlarında imzaladığı anlaşmaların tutarı bir milyar doları aşmaktadır.(3)

Çin’de aşırı üretim sorunu

Çin’deki doğrudan yabancı yatırımlardaki düşüş

Çin’in 2006 yılı için dışarı açılım stratejisi

Çin, bilişim sektöründe dünya lideri ABD’yi geçti

- Çin’de, başta çimento, çelik ve otomobil olmak üzere, 11 sektörde aşırı üretim sorunu (*overproduction*) ortaya çıktığı belirtilmiştir. Buna göre, aşırı üretim ve azalan iç talep, bazı sektörlerde kâr oranlarında düşüşe neden olmuştur. Çimento sektörü örneğinde, üretim kapasitesi 1,25 milyar dolara ulaşılırken, buna karşılık talep 1 milyar doların altında gerçekleşmiştir. Çimento sektöründe, 2004’de 6,8 milyar yuan olan kâr miktarı, 2005 yılında yarı yarıya düşüş kaydederek, 3,5 milyar yuan olarak gerçekleşmiştir. (4)
- Çin’de gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım, 2004 yılına göre %2 oranında düşüş kaydetmiştir. Buna göre, 2005 yılının Ocak-Kasım döneminde, 53,1 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım akışı gerçekleşmiştir. Bu rakam, 2004 yılına göre %1.9’luk bir düşüşe tekabül etmektedir. Buna karşın sözleşmeler kapsamında beklenen yabancı sermayede (*contracted foreign investment*) ise, aynı dönem için %23.99’luk bir oranla 167,2 milyar dolarlık bir artış kaydedilmiştir. Bu 11 aylık dönem için, Hong Kong, İngiliz Virgin Adaları ve Japonya, başlıca yatırımcıları oluşturmıştır. Uzmanlar tarafından bu düşüş, yabancı yatırımın Çin’den çekilmesi olarak değil, ancak bazı fazla ısınan sektörlerin soğutulması ve sabit varlıklarda iç yatırımdaki düşüş neden olarak gösterilmiştir. Ayrıca uluslararası şirketler başta olmak üzere, Çin’de yatırım yapan birçok şirket, Çin’i imalat merkezi olarak kullanmak yerine Araştırma-Geliştirme (AR-GE) merkezlerini Çin’e taşımayı tercih etmektedir.(5)
- Çin’in ileri gelen siyaset yapıcıları, Çin şirketlerinin 2006 yılı için dışarı açılım stratejisi uygulayacağını belirtmiştir. Bununla birlikte Çin’in, karşılıklı kazanım sağlanması yönünde ülkelerle olan ticari dengesizliğe karşı, ithalat-ihracat yapısında bazı değişikliklere gideceği belirtilmiştir.(6) Bu çerçevede Türkiye-Çin ticaret dengesine bakıldığında, 4,8 milyar dolara ulaşan ticaret hacminde sadece 391 milyon dolarlık kısım Çin’e yapılan ihracatı oluşturmaktadır. Buna göre, ikili ticari ilişkilerde Türkiye aleyhine 4,1 milyar dolarlık bir dış ticaret açığı bulunmakta ve bu ülkemizin toplam dış ticaret açığının %12’sine tekabül etmektedir.(7)

II. OECD ve BIAC

OECD’nin Aralık ayında gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, 2004 yılında, Çin Bilişim Teknolojisi’nde ABD’yi geçerek dünyanın birinci ihracatçısı konumuna ulaşmıştır. Buna göre, 2003 yılında 137 milyar dolar ihracat yapan ABD’yi Çin 123 milyar dolar ile takip etmekteydi. Ancak 2004 yılı itibarıyla, Çin 180 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirirken ABD sadece 149 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Araştırmada ayrıca, AB ve ABD’den bu alanda yapılan ithalatta bir düşüş kaydedildiği, bunun yerine Çin ve diğer Asya ülkeleri arasındaki ticaretin geliştiği belirtilmiştir. Örnek olarak, elektronik ürünlerde önceden daha çok AB ve ABD ithal ürünleri kullanılırken, bugün bu ürünler diğer Asya ülkelerinden temin edilmeye

**Çin'in DTÖ'ye
Uyumu Raporu,
2005**

**ABD-Çin Üst Düzey
Diyaloğu 2.
toplantısı, 8 Aralık
2005**

**Çin-Fransa İşbirliği
Anlaşması, 5 Aralık
2005**

**İMMİB desteğinde,
Türkiye-Çin işbirliği**

başlanmıştır. Çin'in bu ürünleri ithalatında Japonya (%18), Taype (%16), Kore (%13), ve Malezya (%8) ile öncelikli sırada yer almaktadır.(8)

III. ABD

- 11 Aralık 2005 tarihinde, 2000 yılında yapılan ABD-Çin İlişkileri Yasası gereğince, ABD Ticaret Temsilciliği (USTR) tarafından Çin'in DTÖ'ye uyumu hakkında yıllık olarak hazırlanan raporların dördüncüsü Kongre'ye sunulmuştur. Raporda özetle, Çin'in DTÖ'ye üyeliği olan 2001 yılından bu yana verdiği taahhütlerin hayata geçirilmesi yönünde önemli gelişme kaydettiği, ancak başta Fikri Haklar (IPR) olmak üzere, "pazara giriş", "ayrım yapmama" ve "ulusal muamele" konularında yeterli çabanın gösterilmediği ve devletin ekonomi üzerindeki kontrolünün halen sürdüğu belirtilmiştir. (9)
- 8 Aralık 2005 tarihinde, 2. ABD-Çin Üst Düzey Diyalog toplantısı gerçekteşmiştir. Bu toplantıda, uluslararası alanda karşılaşılan ortak tehdit ve fırsatlara yönelik olarak işbirliği içinde hareket edileceği ve ticari ve ekonomik ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve mevcut sorunların giderilmesi yönünde birlikte çalışılacağı belirtilmiştir. Buna göre, ülkeler bazında Irak, Afganistan, İran, Kuzey Kore'de ortak çalışmalara gidilebileceği, Afrika, Latin Amerika ve Güney ve Orta Asya bölgelerindeki terörizm gibi tehditlere karşı ortaklaşa önlemler alınabileceği vurgulanmıştır.(10)

IV. AB

5 Aralık 2005 tarihinde, Çin ve Fransa arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde, Çin Başbakanı Wen Jiabao başkanlığındaki heyetin Fransa'ya gerçekteştirdiği resmi ziyareti sonucunda, 16 başlıklı bir işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Buna göre, finans, demiryolu ve havacılık, enerji, bilimsel araştırmalar, ve eğitim başlıca işbirliği alanlarını oluşturmuştur. Havacılık alanında, 150 adet A320 model uçağın satın alınması yönünde çerçeve anlaşması imzalanmıştır. Demiryollarında, SHITAI'nın, Çin orta bölgesindeki *Shijiazhuang & Taiyuan* ile bağlanması projesinin maliyetinin ortak bölüşümü için mali protokol imzalanmıştır. Enerji alanında, *Sinochem-Total Oil Products Co. Ltd* ve *Sinochem & Total* işbirliği için anlaşma sağlanmışır. Bilimsel araştırmada, Çin-Fransa Doktora Akademisi'nin kurulması yönünde niyet mektubu imzalanmıştır. (11)

V. Türkiye'deki kamu ve özel kuruluşların çalışmaları

A. İş dünyası kuruluşlarının girişimleri

İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri (İMMİB) desteğiyle, tekstil, maden, mermer sektörlerinin Türk ve Çinli firma temsilcileri, 30 milyon dolarlık hafif sanayi ürünleri alımına imza atmıştır. Konuyla ilgili olarak, Çin Ticaret Bakanlığı Asya İşleri Genel Müdür Yardımcısı Wu Zhengping, Çin hükümetinin son yıllarda Türkiye'ye yatırımı teşvik ettiklerini, şartlar uygun olduğu takdirde de, Çin'den pek çok firmanın Türkiye'de ciddi yatırımlar gerçekteştirmek istediğini belirtmiştir. İMMİB Genel Sekreteri Mutlu Öktem ise, Türkiye ile Çin arasındaki ticaret açığının 4 milyar dolar olduğunu ve bu

açığı kapatmak için her türlü çabayı gösterdiklerini belirtmiştir. (12)

Kaynaklar

- (1) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200512/20051201071076.html>
- (2) <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t226713.htm>
- (3) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200512/20051201099437.html>
- (4) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200512/20051201102443.html>
- (5) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200512/20051201058452.html>
- (6) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200512/20051200933548.html>
- (7) Ali Boğa, Dış Ticaret Müsteŝarlıđı, İhracat Genel Müdürü, “ÇHC Pazara Giriŝ Semineri” konuşması, 29 Eylül 2005
- (8) http://www.oecd.org/document/60/0,2340,en_2649_201185_35834236_1_1_1_1,00.html
- (9) http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2005/asset_upload_file293_8580.pdf
- (10) <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2005/57822.htm>
- (11) <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t225160.htm>
- (12) Dünya Gazetesi, “Çin’e 30 milyon dolarlık ihracat”, 23 Kasım 2005